

Asia C-155/20

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

31.3.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Landgericht Ravensburg (Ravensburgin alueellinen alioikeus,
Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

5.3.2020

Kantaja ja vastakanteen vastaaja:

RT

SV

BC

Vastaaja ja vastakanteen kantaja:

Volkswagen Bank GmbH

Skoda Bank, Volkswagen Bank GmbH:n sivuliike

Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian kohde

Kulutusluottosopimus – Peruuttamisoikeus – Pakolliset tiedot – Direktiivi
2008/48/EY – Peruuttamisoikeuden menettäminen – Oikeuksien väärinkäyttö

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Unionin oikeuden tulkinta, SEUT 267 artikla

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (jäljempänä direktiivi 2008/48/EY) 10 artiklan 2 kohdan l alakohtaa tulkittava siten, että luottosopimuksessa
 - a) luottosopimuksen tekohetkellä sovellettava viivästyskorke on ilmoitettava absoluuttisena lukuna ja että ainakin sovellettava viitekorko (käsiteltävässä asiassa BGB:n 247 §:n mukainen peruskorko), jonka perusteella sovellettava viivästyskorke määräytyy lisäämällä siihen tietty prosenttimäärä (käsiteltävässä asiassa BGB:n 288 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaisesti viisi prosenttiyksikköä), on ilmoitettava absoluuttisena lukuna?
 - b) viivästyskoron mukauttamista koskeva mekanismi on selitettävä konkreettisesti ja että on ainakin viitattava kansallisiin säännöksiin, joista viivästyskoron mukauttaminen voidaan päätellä (BGB:n 247 § ja 288 §:n 1 momentin toinen virke)?
2. Onko direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan r alakohtaa tulkittava siten, että luottosopimuksessa on mainittava konkreettinen, kuluttajalle ymmärrettävä laskentamenetelmä sen korvauksen määrittämiseksi, joka luotonantajalle on maksettava, jos luotto maksetaan takaisin ennaikaisesti, jotta kuluttaja voi laskea ainakin likimain sen korvauksen suuruuden, joka hänen on maksettava luoton ennaikaisesta takaisinmaksusta?
3. Onko direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan s alakohtaa tulkittava siten, että
 - a) luottosopimuksessa on mainittava myös kansallisessa oikeudessa säädetyt luottosopimuksen päättämistä koskevat osapuolten oikeudet, erityisesti myös BGB:n 314 §:n mukainen, määräaikaisiin luottosopimuksiin sovellettava luotonottajan oikeus päättää sopimus painavasta syystä?
 - b) (jos edellä olevaan a kohtaan vastataan kieltävästi), se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansalliseen lakiin perustuvaa erityistä päättämistä koskevaa oikeutta koskeva maininta on direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan s alakohdassa tarkoitettu pakollinen tieto?
 - c) luottosopimuksessa on viitattava luottosopimuksen osapuolten kaikkien päättämistä koskevien oikeuksien yhteydessä päättämistä koskevaa oikeutta käytettäessä sovellettavaan määräaikaan ja sitä koskevan ilmoituksen muotoon?

4. Onko niin, että luotonantaja ei voi vedota kulutusluottosopimuksen yhteydessä oikeuden menettämistä koskevaan perusteeseen direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetyn kuluttajan peruuttamisoikeuden käyttöä vastaan,
- a) jos jotakin direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdassa säädetyistä pakollisista tiedoista ei mainita asianmukaisesti luottosopimuksessa eikä tällaista tietoa anneta asianmukaisesti jälkikäteen, jolloin direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu peruuttamisen määräaika ei ole alkanut?
 - b) (jos edellä olevaan a kohtaan vastataan kieltävästi), jos oikeuden menettämisen ratkaisevana perusteena käytetään sopimuksenteosta kulunutta aikaa ja/tai sitä, että molemmat osapuolet ovat täyttäneet sopimuksen kaikilta osin, ja/tai sitä, että luotonantajalla on oikeus disponoida takaisin saaduista luoton määristä tai luoton vakuuksien palauttamisesta, ja/tai (kun kauppasopimus on sidottu luottosopimukseen) sitä, että kuluttaja käyttää rahoitettua hyödykettä tai luovuttaa sen, kun kuluttajalla ei kuitenkaan ollut merkityksellisenä ajanjaksona ja merkityksellisten olosuhteiden ilmetessä tietoa peruuttamisoikeutensa jatkumisesta eikä hän ole vastuussa tietojen puuttumisesta, eikä luotonantaja voinut myöskään olettaa, että kuluttajalla on asiaa koskevat tiedot?
5. Onko niin, että luotonantaja ei voi vedota kulutusluottosopimuksen yhteydessä oikeuksien väärinkäyttöä koskevaan perusteeseen direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetyn kuluttajan peruuttamisoikeuden käyttöä vastaan,
- a) jos jotakin direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdassa säädetyistä pakollisista tiedoista ei mainita asianmukaisesti luottosopimuksessa eikä tällaista tietoa anneta asianmukaisesti jälkikäteen, jolloin direktiivin 2008/48/EY 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu peruuttamisen määräaika ei ole alkanut?
 - b) (jos edellä olevaan a kohtaan vastataan kieltävästi), jos oikeuden menettämisen ratkaisevana perusteena käytetään sopimuksenteosta kulunutta aikaa ja/tai sitä, että molemmat osapuolet ovat täyttäneet sopimuksen kaikilta osin, ja/tai sitä, että luotonantajalla on oikeus disponoida takaisin saaduista luoton määristä tai luoton vakuuksien palauttamisesta, ja/tai (kun kauppasopimus on sidottu luottosopimukseen) sitä, että kuluttaja käyttää rahoitettua hyödykettä tai luovuttaa sen, kun kuluttajalla ei kuitenkaan ollut merkityksellisenä ajanjaksona ja merkityksellisten olosuhteiden ilmetessä tietoa peruuttamisoikeutensa jatkumisesta eikä hän ole vastuussa

tietojen puuttumisesta, eikä luotonantaja voinut myöskään olettaa, että kuluttajalla on asiaa koskevat tiedot?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY (jäljempänä direktiivi 2008/48), erityisesti sen 10 artiklan 2 kohdan l, r ja s alakohta

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Siviililain täytäntöönpanosta annettu laki (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche, jäljempänä EGBGB), 247 §:n 3, 6 ja 7 momentti

Siviililaki (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB), erityisesti 242, 247, 288, 314, 355, 356b, 357, 357a, 358, 492 ja 495 §

Lyhyt kuvaus tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Asiassa C-155/20 esitetyn ennakkoratkaisupyyntöön taustalla on kolme toisiinsa liittyvää oikeudenkäyntiä.
- 2 Asiassa RT/Volkswagen Bank kantaja teki Volkswagen Bankin kanssa luottosopimuksen 11 257,14 euron suuruisesta luoton nettomäärästä, joka oli tarkoitettu VW Passat -merkkisen ajoneuvon ostamiseen henkilökohtaista käyttöä varten. Ajoneuvon myyjä oli Ravensburgissa (Saksa) sijaitseva autoliike. Ostohinta oli 15 750 euroa. Kantaja maksoi myyjälle käsirahana 5 000 euroa ja rahoitti edellä mainitulla luotolla jäljelle jäävän summan 10 750 euroa ja takaisinmaksuturvaa koskevan 507,14 euron kertaluonteisen maksun – jota kutsutaan luottohakemuksessa luottosuojavakuutukseksi (Kreditschutzbrief) – eli yhteensä 11 257,14 euroa.
- 3 Vastaaja käytti luottosopimuksen laatimisessa ja tekemisessä apuna myyjää. Myyjä toimi erityisesti vastaajan luotonvälittäjänä ja käytti vastaajan sen käyttöön asettamia sopimuslomakkeita. Luottosopimuksessa sovittiin, että kantaja alkaa 5.1.2015 lyhentää 111 927,04 euron luottoaan (luoton nettosumma 11 257,14 euroa ja korko 669,90 euroa) 48 samansuuruisessa kuukausierässä, jonka suuruus on 248,48 euroa. Kantaja maksoi sovitut erät säännöllisesti ja viimeisen erän 15.12.2018, jolloin hän maksoi luoton kokonaan takaisin.
- 4 Vähän ennen luottosopimukseen perustuvien maksuvelvoitteidensa täysimääräistä täyttämistä kantaja peruutti 22.11.2018 päivätyllä kirjeellään luottosopimuksen tekemistä koskevan tahdonilmaisunsa. Hän katsoo, että peruuttaminen on pätevä, koska peruuttamisen määräaika ei ole alkanut kulua, sillä tiedot, jotka on mainittava, olivat virheellisiä. Hän vaatii näin ollen vastaajaa maksamaan takaisin

tähän mennessä maksetut luottoerät ja myyjälle maksetun käsirahan vastineena ajoneuvon palauttamisesta.

- 5 Vastaajan mukaan kanne on perusteeton, koska se on antanut kantajalle kaikki pakolliset tiedot asianmukaisesti ja koska peruuttamisen määräaika on päättynyt. Lisäksi vastaaja vetoaa puolustukseksi oikeuden menettämiseen ja oikeuksien väärinkäyttöön, koska peruuttamisoikeuden tarkoituksena ei ole tarjota keinoa kiertää sopimusvelvoitteita, kun sopimuksen tekemisestä on kulunut pitkä aika, sopimusvelvoitteet on täytetty asianmukaisesti ja sopimusvelvoitteiden mukainen vastike on otettu vastaan ja sitä on käytetty.
- 6 Asian BC/Volkswagen Bank tosiseikat vastaavat olennaisin osin asian RT/Volkswagen Bank tosiseikkoja, mutta ne eroavat toisistaan seuraavasti: myös asiassa BC/Volkswagen Bank kantaja maksoi luottoerät säännöllisesti ja viimeisen erän 1.5.2018, jolloin hän maksoi luoton kokonaan takaisin. Kantaja myi 4.6.2018 päivätyllä sopimuksella ajoneuvonsa takaisin autoliikkeelle, jolta hän oli sen hankkinut. Kantaja peruutti 5.1.2019 päivätyllä kirjeellään luottosopimuksen tekemistä koskevan tahdonilmaisunsa.
- 7 Kantaja katsoo, että 5.1.2019 tehdyn pätevän peruuttamisen myötä luottosopimus on muuttunut palauttamista koskevaksi velvoitteeksi. Hän vaatii näin ollen vastaajaa palauttamaan sille maksetut luottoerät ja myyjälle maksetun käteisrahan vähennettynä jälleenmyyntihinnalla. Lisäksi kantaja vaatii, että hänen oikeudenkäynnin ulkopuolella aiheutuneet asianajokulunsa korvataan.
- 8 Vastaaja katsoo, että kanne on perusteeton, koska se on antanut kantajalle kaikki pakolliset tiedot asianmukaisesti ja koska peruuttamisen määräaika on päättynyt. Vastaaja vetoaa toissijaisesti siihen, että oikeuden menettämistä ja oikeuksien väärinkäyttöä koskeva peruste on joka tapauksessa esteenä peruuttamisoikeuden käyttämiselle, koska se on perustellusti luottanut siihen, että kantaja ei enää käytä mahdollista peruuttamisoikeuttaan maksettuaan lainansa takaisin 1.5.2018. Vastaaja perustelee oikeuksien väärinkäyttöä koskevaa väitettään sillä, että peruuttamisoikeuden käyttämisestä on pidettävä oikeuksien väärinkäyttönä, vaikka ajoneuvo luovutettiin aiemmin takaisin alkuperäiselle myyjälle.
- 9 Asia SV/Skoda Bank vastaa olennaisilta osin asiaa BC/Volkswagen Bank, mutta ne eroavat toisistaan siten, että SV maksoi luottonsa kokonaisuudessaan takaisin 3.8.2016 suoritettulla viimeisellä erällä mutta peruutti luottosopimuksen tekemistä koskevan tahdonilmaisunsa vasta 25.4.2019 päivätyllä kirjeellä eli lähes kolme vuotta myöhemmin.

Lyhyt esitys ennakkoratkaisupyynnön perusteluista

- 10 Tässä yhteydessä viitataan ensinnäkin asiassa C-33/20 esitetyn ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmän 7–44 kohtaan. Vaikka nyt käsiteltävässä asiassa kolmas kysymys muodostuu kolmesta alakysymyksestä ja asiassa C-33/20 kahdesta alakysymyksestä, molempien ennakkoratkaisupyyntöjen kysymykset 1–3

ovat muilta osin samat, ja ennakkoratkaisupyyntöissä C-155/20 esitetyt toteamukset, jotka koskevat kysymyksiä 1–3, vastaavat ennakkoratkaisupyyntöissä C-33/20 esitettyjä toteamuksia. Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää lisäksi näkemyksiään peruuttamisoikeuden menettämisestä ja peruuttamisoikeuden väärinkäytöstä.

- 11 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kysymysten 4 a ja 4 b osalta, että kansallisessa oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa ei anneta yhdenmukaista vastausta siihen, mitkä ovat ne edellytykset, joiden täytyessä kuluttaja menettää oikeutensa peruuttaa kulutusluottosopimus. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan merkitystä on sillä, mitä oikeusperiaatteita sovelletaan unionin oikeuden mukaan peruuttamisoikeuden menettämistä koskevaan perusteeseen.
- 12 Se viittaa 27.11.2007 annettuun määräykseen *Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret ja Akar v. komissio* (C-163/07 P, EU:C:2007:717, 36 kohta), jossa todettiin, että määräajan päätyminen ei johda oikeudenmenetyksiin niiden osalta, joita asia koskee, jos vilpittömässä mielessä olevalle henkilölle, joka on osoittanut noudattaneensa kaikkea sitä huolellisuutta, jota edellytetään tavanomaista harkitsevaisuutta noudattavalta henkilöltä, on aiheutunut ymmärrettävä sekaannus, ja vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan suoritusvelvollinen ei voi pätevästi vedota oikeusvarmuutta koskeviin perusteisiin korjatakseen tilanteen, jonka se on itse aiheuttanut sillä, että se on jättänyt noudattamatta unionin oikeuteen perustuvaa vaatimusta, jonka mukaan on ilmoitettava tiedot, jotka koskevat oikeudenhaltijan oikeutta vetäytyä sopimuksesta tai peruuttaa sopimus (tuomio 19.12.2013, *Endress*, C-209/12, EU:C:2013:864, 30 kohta).
- 13 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa lisäksi tehokkuusperiaatteesta, jota on noudatettava oikeuden menettämistä koskevan kysymyksen yhteydessä. Kansallisessa oikeusjärjestyksessä oikeudenhaltijalle ei saa tehdä mahdottomaksi tai vaikeaksi käyttää hänen oikeuttaan. Myös tehokkuusperiaate voi olla esteenä lojaliteettiperiaatetta koskevien kansallisten sääntöjen soveltamiselle, koska nämä säännöt eivät välttämättä ole yhdenmukaisia unionin oikeudessa asetettujen vaatimusten kanssa. On näin ollen kyseenalaista, onko ylipäätään mahdollista vedota oikeuden menettämisperusteeseen, jos pakollisia tietoja ei ole mainittu direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
- 14 Vaikka katsottaisiinkin, että unionin oikeuden mukaan oikeuden menettämiseen vetoaminen voidaan lähtökohtaisesti hyväksyä myös tapauksissa, joissa pakollisia tietoja ei ole annettu asianmukaisesti, vaikuttaa kyseenalaiselta, voidaanko kulunut aika ja muut olosuhteet ottaa huomioon oikeuden menettämistä puoltavien ja vastustavien seikkojen kokonaisarviointissa, jos kuluttaja ei tiennyt eikä hänen tarvinnut tietää oikeuden menettämisen kannalta merkityksellisen ajanjakson aikana ja merkityksellisten seikkojen ilmetessä, että hänen peruuttamisoikeutensa oli edelleen voimassa.

- 15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että kysymykset 4 a ja 4 b ovat merkityksellisiä asian ratkaisun kannalta, sillä jos jompaankumpaan näistä kysymyksistä vastataan myöntävästi, on todennäköistä, etteivät vastaajat voi vedota menestyksekkäästi siihen, että kantajat ovat menettäneet peruuttamisoikeutensa.
- 16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa peruuttamisoikeuden väärinkäyttöä koskevista kysymyksistä 5 a ja 5 b, että oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa esiintyy tältä osin toisistaan poikkeavia näkemyksiä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan myös tässä yhteydessä merkitystä on sillä, mitä oikeusperiaatteita unionin oikeuden mukaan sovelletaan direktiivin 2008/48 14 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetyn peruuttamisoikeuden väärinkäyttöä koskevan väitteen yhteydessä.
- 17 Jos direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja pakollisia tietoja ei ole annettu asianmukaisesti, on kyseenalaista, onko oikeuden väärinkäyttöön vetoaminen suljettu pois jo alun alkaen, koska unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suoritusvelvollinen ei voi pätevästi vedota oikeusvarmuutta koskeviin perusteisiin korjatakseen tilanteen, jonka se on itse aiheuttanut sillä, että se on jättänyt noudattamatta unionin oikeuteen perustuvaa vaatimusta, jonka mukaan sen on ilmoitettava oikeudesta vetäytyä sopimuksesta tai peruuttaa sopimus (tuomio 19.12.2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, 30 kohta).
- 18 Jos unionin oikeuden perusteella hyväksytään lähtökohtaisesti oikeuden väärinkäyttöä koskeva väite tapauksissa, joissa pakollisia tietoja ei ole ilmoitettu asianmukaisesti, on silti kyseenalaista, missä määrin ajankulku ja muut olosuhteet voidaan ottaa huomioon arvioitaessa kokonaisuutena seikkoja, jotka puhuvat oikeuden väärinkäytön puolesta ja sitä vastaan. On mahdollista, että nämä seikat voidaan ottaa huomioon vain, jos kuluttaja tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää merkityksellisen ajanjakson aikana, että hänellä oli edelleen peruuttamisoikeus.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että kysymykset 5 a ja 5 b ovat merkityksellisiä asian ratkaisun kannalta, sillä jos jompaankumpaan näistä kysymyksistä vastataan myöntävästi, on todennäköistä, etteivät vastaajat voi vedota menestyksekkäästi siihen, että kantajat ovat käyttäneet väärin peruuttamisoikeuttaan.